

Ομιλία της ΓΓΙΦ, Φωτεινής Κούβελα, στην ημερίδα του Συνήγορου του Πολίτη με θέμα:
«Η διαχείριση των ζητημάτων της σχολικής καθημερινότητας και η προστασία των
Δικαιωμάτων του Παιδιού».

Θέμα εισήγησης της ΓΓΙΦ:

«Η ανάγκη της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης των μαθητών στα σχολεία»

Αθήνα, 18/4/2019

Κυρίες και κύριοι, φίλες και φίλοι,

Με χαρά βρίσκομαι σήμερα ανάμεσά σας, σε μια κοινή προσπάθεια όλων μας, ο καθένας και η καθεμιά μας από το πεδίο μας, να συμβάλουμε στην καλύτερη διαχείριση των ζητημάτων της σχολικής καθημερινότητας και στην προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών. Και είμαι εκ προοιμίου πεπεισμένη ότι μέσω της ημερίδας, θα διερευνηθούν σε βάθος τα ιδιαίτερα απαιτητικά αυτά ζητήματα.

Γι' αυτό το σκοπό, εύχομαι οι εργασίες της ημερίδας να οδηγήσουν αβίαστα σε πρόσθετες αναζητήσεις και επιμέρους πτυχές, ικανές να συνδιαμορφώσουν μια αρτιότερη καθημερινότητα των παιδιών στο σχολικό περιβάλλον συνολικά.

Μιλώντας για μια καλύτερη σχολική καθημερινότητα, αναφερόμαστε στην καθημερινότητα της ισότητας μεταξύ των παιδιών και της διαμόρφωσης μιας κουλτούρας, που θα εμπνέεται και θα διαποτίζεται από τις αξίες της συντροφικότητας, του σεβασμού των δικαιωμάτων όλων των παιδιών, της δεκτικότητας στη διαφορετικότητα, της αμοιβαιότητας, της αλληλεγγύης, της συνεργατικότητας, της πολυπολιτισμικότητας, της φιλίας και της ενσυναίσθησης.

Και σε ένα τέτοιο πλαίσιο, δε χωρούν ανισότητες, διακρίσεις, στερεότυπα, σχολικό bullying και αναχρονιστικές αντιλήψεις και πρακτικές.

Άλλωστε, είναι γνωστό ότι το εκπαιδευτικό σύστημα έχει τη δύναμη να φέρει μια διττή απήχηση στο σύστημα της παιδείας εν γένει. Διότι, αφενός μπορεί να λειτουργήσει ως μηχανισμός παραγωγής και αναπαραγωγής στερεοτυπικών αντιλήψεων και ανισοτήτων, συντελώντας στη διαιώνισή τους και αφετέρου, μπορεί αυτά να τα αποτρέψει.

Όμως, για να πετύχουμε το ευκαίο, προϋποτίθεται ότι εργαζόμαστε μεθοδικά, χωρίς ασυνέχειες και με προσανατολισμό πάντα ένα σύγχρονο εκπαιδευτικό περιβάλλον, απαλλαγμένο από έμφυλες και πολλαπλές διακρίσεις.

Φίλες και φίλοι,

Η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων έχει θέσει την ενσωμάτωση της έμφυλης διάστασης σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, αλλά και τη διαχείριση των διακρίσεων λόγω φύλου στην εκπαίδευση στην πρώτη γραμμή των πολιτικών της.

Η συγκεκριμένη θεματική συνιστά και αυτοτελή άξονα προτεραιότητας στο Εθνικό Σχέδιο για την Ισότητα των Φύλων (ΕΣΔΙΦ) της περιόδου 2016-2020 της ΓΓΙΦ, του οποίου βασικές επιδιώξεις είναι, μεταξύ άλλων:

- ο εκσυγχρονισμός του θεμελιακού ρόλου που διαδραματίζει η εκπαίδευση

- η αξιοποίηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην καταπολέμηση των στερεοτυπικών αντιλήψεων
- η προώθηση της ισόρροπης συμμετοχής των φύλων στην εκπαίδευση, την επιστήμη και την έρευνα
- η ενίσχυση και αξιοποίηση του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού και
- η παράλληλη εξάλειψη κάθε μορφής διακρίσεων λόγω φύλου

Περαιτέρω, ένα σύνολο πολυδιάστατων και πολυάριθμων δράσεών μας, που αντιμάχονται τους έμφυλους διαχωρισμούς στην εκπαίδευση, αποδεικνύουν έμπρακτα τη βαρύτητα της εν λόγω θεματικής στο σύνολο του έργου μας.

Ειδικότερα και σε ό, τι αφορά τη σεξουαλική αγωγή των παιδιών στο σχολείο, εκφράζουμε την πάγια θέση και πεποίθησή μας για την ανάγκη άμεσης εισαγωγής της ως αυτοτελές γνωστικό αντικείμενο μάθησης και διδασκαλίας, στη βάση μίας διεπιστημονικής διαθεματικής προσέγγισης.

Διότι, η έννοια του φύλου, ως κατηγορία σχέσης πολιτισμικά καθορισμένη και συστατικό στοιχείο κοινωνικών σχέσεων, το οποίο στηρίζεται στις αντιληπτές διαφορές ανάμεσα στα φύλα, δρα καθοριστικά σε σύμβολα, κανόνες, θεσμούς και αντιλήψεις και συνιστά θεμελιακό πεδίο νοηματοδότησης των σχέσεων εξουσίας.

Κυρίες και κύριοι,

Αντιλαμβανόμαστε όλες και όλοι ότι πρόκειται για μια θεματική που ναι μεν χρήζει προσεκτικής διαχείρισης και αντιμετώπισης ενδεχομένως ορισμένων αντιδράσεων η συντηρητικών απόψεων τις οποίες όμως οφείλουμε όλοι και όλες μας να υπερβούμε αλλά οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι ως χώρα μέλος της Ε.Ε, έχουμε καθυστερήσει. Και η έλλειψη αυτής ακριβώς της ύλης από τη μαθησιακή γνώση, καθορίζει αρνητικά συμπεριφορές και στάση ζωής χιλιάδων κοριτσιών κα αγοριών.

Διότι, αν μη τι άλλο, έχουμε διαπιστώσει ότι η απόκτηση μιας αυτοσχέδιας εκδοχής της σεξουαλικής αγωγής, με βασική πηγή άντλησής της σήμερα το διαδίκτυο, την τηλεόραση, τα σεξουαλικής φύσης πειράγματα στην τάξη και άλλα, συχνά οδηγούν σε bullying.

Ταυτόχρονα και δεδομένης της μη έγκυρης πληροφόρησης, που συχνά απορρέει από το διαδίκτυο, τα παιδιά αποκτούν εξωπραγματικές αντιλήψεις, πολλές φορές η βία που αναπαρίσταται αποκτά χαρακτήρα κανονικότητας, ενώ υιοθετούνται στερεοτυπικές αντιλήψεις σχετικά με τους ρόλους των ανδρών και των γυναικών, γεγονός που συχνά οδηγεί και στο άγχος της επίδοσης.

Περαιτέρω, η αμηχανία των μαθητών και των μαθητριών να συζητήσουν τέτοιου είδους θεματικές με τους γονείς τους ή ακόμη και η αδυναμία των γονιών να πλαισιώσουν άρτια τέτοιου είδους ζητήματα, αλλά και οι σεξουαλικά μεταδιδόμενες ασθένειες, όπως και οι ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες λόγω της έλλειψης σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης, αποτελούν πρόσθετους σημαντικούς παράγοντες, που συνηγορούν υπέρ της ανάγκης να αποκτήσει η τη θέση που της αρμόζει, που δεν είναι άλλη, από την ενσωμάτωσή της στα σχολικά μαθήματα.

Φίλες και φίλοι,

Οι παραπάνω παράμετροι συνιστούν μόνο ένα δείγμα της αναγκαιότητας για την εισαγωγή της σεξουαλικής αγωγής ως ξεχωριστό αντικείμενο μελέτης στη σχολική διαδικασία και εντάσσονται στο γενικότερο πλαίσιο της ανάγκης για οριστική υπέρβαση των έμφυλων καταμερισμών και των διχοτομικών προσλήψεων που διαχέονται σε όλο το φάσμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Επιπλέον, ο ν.4531/2018 δηλαδή η «**Σύμβαση για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας**», του Συμβουλίου της Ευρώπης, γνωστή και ως Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, η οποία, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 14 για την Εκπαίδευση αναφέρει:

Τα Μέρη θα λαμβάνουν, όπου απαιτείται, τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμπεριληφθεί διδακτικό υλικό πάνω σε θέματα όπως η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, οι μη στερεότυποι ρόλοι των δύο φύλων, ο αμοιβαίος σεβασμός, η μη βίαιη επίλυση των συγκρούσεων στις διαπροσωπικές σχέσεις, η βασιζόμενη στο φύλο βία κατά των γυναικών και το δικαίωμα στην προσωπική ακεραιότητα προσαρμοσμένα στην βαθμιαία εξελισσόμενη ικανότητα των μαθητών στα επίσημα αναλυτικά προγράμματα μαθημάτων και σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης.

Αλλά και ο νέος νόμος 4604/2019 για την «**Πρώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων, πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης βίας**», μεταξύ άλλων, στον τομέα της εκπαίδευσης, προβλέπει την υποχρέωση της Πολιτείας να αποτυπώνεται η οπτική του φύλου τόσο στις δράσεις και στα προγράμματα σπουδών των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, όσο και στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και στην εκπαιδευτική, εν γένει, διαδικασία.

Επιπρόσθετα, είναι αξιοσημείωτο ότι τον Ιανουάριο του 2018 δημοσιοποιήθηκε από την Εκπαιδευτική, Επιστημονική και Πολιτιστική Οργάνωση του Συστήματος του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (UNESCO) η **επικαιροποιημένη έκδοση ενός διεθνούς τεχνικού οδηγού για τη σεξουαλική εκπαίδευση**. Η εν λόγω έκδοση καθίσταται άκρως απαραίτητη σε σχέση με την πρώτη απόπειρα του 1999, λόγω της ανάγκης εναρμόνισης της σεξουαλικής εκπαίδευσης με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (Ατζέντα 2030) ως εξής:

- α) Στόχος 3: καλή υγεία και ευημερία για ολόκληρο τον πληθυσμό του πλανήτη
- β) Στόχος 4: ποιοτική εκπαίδευση για όλους τους ανθρώπους
- γ) Στόχος 5: ισότητα των φύλων.

Και αξίζει να τονιστεί ότι ο διεθνής οδηγός της UNESCO εστιάζει σε **οκτώ (8) βασικές έννοιες της σεξουαλικής αγωγής**, οι οποίες αλληλοσυμπληρώνονται και κατανέμονται σε τέσσερις ηλικιακές ομάδες για μαθήτριες και μαθητές της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (5-8 ετών, 9-12 ετών, 12-15 ετών, 15-18+ ετών).

Οι έννοιες αυτές, αφορούν: σχέσεις, αξίες/δικαιώματα/πολιτισμό και σεξουαλικότητα, κατανόηση του φύλου, βία και ασφάλεια, δεξιότητες για υγεία και ευημερία, ανάπτυξη του ανθρώπινου σώματος, σεξουαλικότητα και σεξουαλική συμπεριφορά, σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία.

Ειδικά για το φύλο, η συγκεκριμένη ενότητα αποτελείται από τρεις άξονες, οι οποίοι εστιάζουν:

- α) στην κοινωνική κατασκευή του φύλου και τους κανόνες φύλου
- β) στην ισότητα των φύλων, τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις και
- γ) στην έμφυλη βία.

Συνολικά και σύμφωνα με τα συμπεράσματα του οδηγού, η σεξουαλική εκπαίδευση έχει **πολλαπλά οφέλη** για άνδρες και γυναίκες, όπως:

- α) πρόληψη και μείωση των κρουσμάτων έμφυλης βίας
- β) εμπέδωση της αίσθησης της αυτοεκτίμησης
- γ) δημιουργία ισχυρότερων και πιο υγιών διαπροσωπικών σχέσεων.

Φίλες και φίλοι,

Κλείνοντας και βάσει όλων των παραπάνω, θα ήθελα να επισημάνω ότι

η σεξουαλική αγωγή, καθώς και η αγωγή στις διαπροσωπικές σχέσεις αποτελούν καίριες θεματικές, που ανατροφοδοτούν σε βάθος χρόνων μια διαδικασία διά βίου προβληματισμού γύρω από τα γενικότερα ζητήματα του σεξουαλικού προσανατολισμού, της αντίστοιχης έκφρασης και των πεδίων των έμφυλων ζητημάτων και ανισοτήτων.

Ως εκ τούτου, συνηγορούν ακόμη περισσότερο υπέρ της ανάγκης ενσωμάτωσης της έμφυλης διάστασης και της σεξουαλικής αγωγής στο σχολείο, ώστε οι μαθητές και οι μαθήτριες να διαπαιδαγωγούνται από αυτό και όχι από εξωγενείς και – εν πολλοίς – επισφαλείς πηγές.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

Καλή επιτυχία στις εργασίες της Ημερίδας.